

Executive Summary

Αξιολόγηση της φορολογικής ανταγωνιστικότητας στον τουρισμό

Σύγκριση με 6 ανταγωνίστριες χώρες: η Ελλάδα έχει βελτιώσει την εταιρική φορολογία στο σύνολο της οικονομίας, όμως ο τουρισμός και ιδιαίτερα τα ξενοδοχεία συνεχίζουν να επιβαρύνονται υπέρμετρα.

Αν και η Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, έχει βελτιώσει σημαντικά τη θέση της ως προς τη φορολογική ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων γενικά, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τη φορολογία στον τουριστικό τομέα, λόγω υψηλού ΦΠΑ διαμονής και Τέλους Ανθεκτικότητας καθώς και μη μισθολογικού κόστους, ιδιαίτερα για τους υψηλότερους μισθούς. Η υπερβάλλουσα φορολογική πίεση που αντιμετωπίζουν τα ελληνικά ξενοδοχεία έναντι των ανταγωνιστών τους έχει σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική βιωσιμότητα κυρίως των πιο αδύναμων επιχειρήσεων, που με μεγάλη συχνότητα απαντώνται – ιδιαίτερα αλλά όχι αποκλειστικά - στους λιγότερο δημοφιλείς προορισμούς, στη συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου σε σχέση με τις δυνατότητες της χώρας και στην πίεση για υψηλότερες τιμές ώστε να καλύπτονται οι φόροι και τα υπόλοιπα λειτουργικά κόστη. Παράλληλα, αποδυναμώνονται τα κίνητρα για αύξηση των αποδοχών και παραγωγικές επενδύσεις στον πιο ανταγωνιστικό και εξωστρεφή τομέα της ελληνικής οικονομίας και ταυτόχρονα γίνονται ακριβά τα ξενοδοχεία της χώρας για τους κατοίκους της.

Το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) παρουσιάζει δύο αλληλένδετες μελέτες για τη φορολογική ανταγωνιστικότητα της χώρας. Συγκεκριμένα, ανέθεσε στην PwC τη [«Μελέτη καταγραφής και συγκριτικής αξιολόγησης του φορολογικού πλαισίου που διέπει τις τουριστικές επιχειρήσεις τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς»](#), προκειμένου να καταγράψει και να αξιολογήσει τη φορολογική ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας σε σχέση με βασικούς ανταγωνιστές της στον τουρισμό – Ιταλία, Ισπανία, Κροατία, Τουρκία, Κύπρο και Πορτογαλία. Σε συνδυασμό και με την επακόλουθη μελέτη του ΙΝΣΕΤΕ με θέμα [«Η Επίπτωση των Υψηλών Φορολογικών Συντελεστών στα Ξενοδοχεία»](#), προκύπτουν συνοπτικά τα εξής:

1. Ενώ η Ελλάδα έχει βελτιώσει σημαντικά τη συνολική της ανταγωνιστικότητα στην εταιρική φορολογία στο σύνολο της οικονομίας, ανεβαίνοντας στην 3η θέση από την 6η που κατείχε το 2015, η εικόνα για την φορολογική ανταγωνιστικότητα του τουρισμού είναι δυσμενέστερη με κατάταξη στην 5^η θέση αν ληφθούν υπόψη φόροι που πλήττουν κυρίως τη λειτουργία της επιχείρησης και την 4^η θέση αν ληφθούν επιπρόσθετα και φόροι που αφορούν τους επενδυτές. Η χαμηλότερη κατάταξη του τουρισμού σε σχέση με τη συνολική οικονομία επιβεβαιώνει το γεγονός ότι ένας από τους πλέον δυναμικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας υποβάλλεται σε υπερβάλλουσα φορολογική πίεση, παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί στο πεδίο της εταιρικής φορολογίας στη συνολική οικονομία της χώρας.
2. Για το ελληνικό ξενοδοχείο συγκεκριμένα, λόγω των υψηλών συντελεστών ΦΠΑ, του Τέλους Ανθεκτικότητας και του υψηλού μη μισθολογικού κόστους, τα Κέρδη προ Φόρων, Τόκων και Αποσβέσεων (ΚΠΦΤΑ) είναι σημαντικά λιγότερα από τις δαπάνες για φόρους και εισφορές (αντιστοιχούν μόλις στο 56,9% των δαπανών αυτών), ενώ στην Πορτογαλία τα ΚΠΦΤΑ αντιστοιχούν στο 111,9% των ίδιων φόρων και εισφορών και στην Κύπρο είναι σχεδόν τριπλάσια (171,1%). Ακόμα, το ελληνικό ξενοδοχείο έχει τα χαμηλότερα ΚΠΦΤΑ σε σχέση με τις

υπόλοιπες χώρες που εξετάζονται και, ενδεικτικά, λαμβάνει έως και 38,4% λιγότερα ΚΠΦΤΑ σε σχέση με την Κύπρο.

Είναι απαραίτητο, ωστόσο, να τονιστεί ότι η φορολογική ανταγωνιστικότητα δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τους επιμέρους συντελεστές της εταιρικής φορολογίας. Το κόστος συμμόρφωσης με τις ρυθμιστικές και κανονιστικές υποχρεώσεις που απορρέουν από το διοικητικό και θεσμικό περιβάλλον εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις μιας οικονομίας, διαδραματίζει επίσης έναν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο. Σύμφωνα με [πρόσφατη έκθεση του TFM Group](#), που εξετάζει την πολυπλοκότητα των επιχειρηματικών διαδικασιών (Business Complexity) σε 79 χώρες που καλύπτουν το 94% του παγκόσμιου ΑΕΠ, η Ελλάδα κατατάσσεται στην πρώτη, χειρότερη θέση. Αυτό το υψηλό κόστος ρυθμιστικής και κανονιστικής συμμόρφωσης που αφορά στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας επιβαρύνει σημαντικά τις επιχειρήσεις και επιπροστίθεται στην υπερβάλλουσα φορολογική πίεση των τουριστικών επιχειρήσεων..

Η ίδια εικόνα αναδύεται και από την αξιολόγηση του [Travel & Tourism Development Index 2024](#) του World Economic Forum. Ενώ στη συνολική κατάταξη ο ελληνικός τουρισμός βρίσκεται στην 21^η θέση διεθνώς, στο πεδίο του επιχειρηματικού περιβάλλοντος (Business Environment) η χώρα μας κατατάσσεται στην 52^η θέση.

Η υπερβάλλουσα φορολόγηση των ξενοδοχείων

Εστιάζοντας στον ξενοδοχειακό κλάδο και ειδικότερα σε ένα απλό μοντέλο λειτουργίας ξενοδοχειακής μονάδας 4*, στην αγορά μαζικού τουρισμού στην Ελλάδα και στις υπό μελέτη ανταγωνίστριες χώρες, προκύπτει ότι με τους υφιστάμενους φορολογικούς συντελεστές στην Ελλάδα, και με τις ίδιες τιμές και κόστη λειτουργίας, τα ελληνικά ξενοδοχεία έχουν τα χαμηλότερα ΚΠΦΤΑ σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες που εξετάζονται και έως και 38,4% λιγότερα σε σχέση με την Κύπρο που διαθέτει την υψηλότερη φορολογική ανταγωνιστικότητα από όλες τις χώρες που εξετάζει η μελέτη.

Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη ένα συνολικό ημερήσιο κόστος δίκλινο δωματίου στα 150 ευρώ (περιλαμβανομένων όλων των τελών/φόρων), με το 90% της τιμής πακέτου να αφορά στη διαμονή και το 10% στην εστίαση, και λαμβάνοντας υπόψη τον μέσο όρο του υψηλότερου και χαμηλότερου φόρου ή τέλους διαμονής για τις χώρες της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Κροατίας προκύπτουν, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- Η ελληνική ξενοδοχειακή επιχείρηση έχει το χαμηλότερο καθαρό έσοδο και έως 11,5% λιγότερα από την αντίστοιχη κυπριακή.
- Εφαρμόζοντας τις ίδιες παραμέτρους (τιμή διανυκτέρευσης €100, συμμετοχή διαμονής και εστίασης 75/25) [με παρόμοια μελέτη βασισμένη στο φορολογικό πλαίσιο του 2015](#), η θέση της ελληνικής ξενοδοχειακής επιχείρησης έχει επιδεινωθεί, εισπράττοντας 15,9% λιγότερα από την κυπριακή, έναντι -9,1% με τα δεδομένα του 2015.
- Το συνολικό ύψος των φόρων και του μη μισθολογικού κόστους στην Ελλάδα (€ 44,7, 29,8% επί της τιμής) είναι σχεδόν διπλάσιο έναντι της Κύπρου (€ 24,1, 16,1% της τιμής).
- Στην Ελλάδα τα Κέρδη Προ Φόρων Τόκων και Αποσβέσεων (ΚΠΦΤΑ) είναι περίπου 38,4% χαμηλότερα έναντι της Κύπρου, με αποτέλεσμα η αυξημένη φορολογική επιβάρυνση να ανεβάζει το λειτουργικό «νεκρό σημείο», δηλαδή το σημείο στο οποίο τα

έσοδα καλύπτουν τα λειτουργικά κόστη, και να περιορίζει τη δυνατότητα λειτουργίας πέραν της υψηλής περιόδου.

- Ενδεικτικά, το νεκρό σημείο ενός ξενοδοχείου στην Ελλάδα ανέρχεται σε € 124,6, έναντι € 108,7 της Κύπρου, δηλαδή περίπου 15% υψηλότερα. Κατά συνέπεια, επηρεάζεται η διάρκεια της τουριστικής περιόδου, καθώς το ξενοδοχείο εξωθείται να ανοίγει αργότερα και να κλείνει νωρίτερα, περιμένοντας να λειτουργήσει μόνο όταν οι τιμές είναι αρκετά υψηλές για να καλύπτονται τα κόστη και η φορολογία.
- Ο εργαζόμενος στην Ελλάδα λαμβάνει το 63,5% του ποσού που κοστίζει στην επιχείρηση έναντι 76,7% στην Κύπρο. Ωστόσο, σημειώνεται ότι συγκριτικά με την προαναφερθείσα μελέτη με το φορολογικό πλαίσιο του 2015, παρατηρείται σημαντική βελτίωση στο τι εισπράττει ο εργαζόμενος σε σχέση με το τι πληρώνει η επιχείρηση (από 50% το 2015 σε 64% το 2025).
- Σε Κύπρο και Πορτογαλία η λειτουργική κερδοφορία (ΚΠΦΤΑ) υπερβαίνει τη συνεισφορά της επιχείρησης στο κράτος σε φόρους και ασφαλιστικές εισφορές (171,1% και 111,9% αντίστοιχα) ενώ το αντίθετο συμβαίνει σε Ελλάδα (56,9%), Ιταλία (69,8%), Κροατία (82,5%), Ισπανία (85,5%) και Τουρκία (91,6%), με την χώρα μας να είναι στη δυσμενέστερη θέση.
- Στην Ελλάδα - και την Ιταλία - η φορολογική και ασφαλιστική επιβάρυνση απορροφά δυσανάλογα μεγάλο μέρος της παραγόμενης αξίας.
- Τα ελληνικά ξενοδοχεία για να μπορούν να αμείβουν τους εργαζομένους τους όπως τα κυπριακά, το κόστος δωματίου για τον πελάτη θα πρέπει να είναι € 171 όταν στην Κύπρο θα είναι €150, δηλαδή 14% υψηλότερο. Αντίστοιχα, προκειμένου το λειτουργικό κέρδος (ΚΠΦΤΑ) στα ξενοδοχεία στην Ελλάδα να είναι στα ίδια επίπεδα με της Κύπρου, το κόστος δωματίου για τον πελάτη πρέπει να είναι € 219,5 όταν αντίστοιχα στην Κύπρο θα είναι € 150 – δηλαδή 46,3% υψηλότερο. Συμπερασματικά, η υψηλή φορολογία επιβαρύνει ιδιαίτερα την θέση των μονάδων που δεν έχουν κάποιο ιδιαίτερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Υπερβάλλουσα φορολόγηση: πλήγμα στη βιωσιμότητα των «αδύναμων» και όξυνση της εποχικότητας

Η εισαγωγή του νέου αυξημένου «Τέλους Ανθεκτικότητας στην Κλιματική Κρίση» από την 1η Ιανουαρίου 2025, που αντικατέστησε το «Τέλος Διανυκτέρευσης», εντείνει την άνιση κατανομή φορολογικών βαρών στα ξενοδοχεία. Παρά τη διαφοροποίηση ανά χρονική περίοδο (υψηλότερες χρεώσεις Απρίλιο–Οκτώβριο, χαμηλότερες Νοέμβριο–Μάρτιο), η σταθερή επιβολή του ανά διανυκτέρευση πλήττει ιδιαίτερα τα καταλύματα χαμηλότερων χρεώσεων, καθώς και προορισμών με μειωμένη τουριστική ζήτηση πλήττοντας ταυτόχρονα ένα βασικό στήριγμα των τοπικών οικονομιών.

Η υπερβάλλουσα φορολόγηση με άλλα λόγια, έχει σοβαρές επιπτώσεις στη βιωσιμότητα, κυρίως των αδύναμων επιχειρήσεων – εκείνων χωρίς ισχυρό ίδιο brand ή εκείνων που δραστηριοποιούνται – ιδιαίτερα αλλά όχι αποκλειστικά - σε λιγότερο τουριστικά ανεπτυγμένους προορισμούς – και κατ' επέκταση στις ίδιες τις τοπικές κοινωνίες. Συγκεκριμένα οδηγεί σε:

- Σημαντική απώλεια ανταγωνιστικότητας έναντι χωρών με πιο ευέλικτο και φιλικό φορολογικό πλαίσιο, με επακόλουθο ..
- ... τη συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου, ιδιαίτερα στις πιο αδύναμες περιοχές και επιχειρήσεις ...

- ... λόγω της ανάγκης για υψηλότερες τιμές ώστε να καλύπτονται τα λειτουργικά κόστη, καθώς ...
- ... οι επιχειρήσεις λειτουργούν περισσότερο για να καλύπτουν φόρους και εισφορές παρά για την ενίσχυση των αποδοχών των εργαζομένων ή το επιχειρηματικό κέρδος.
- Το αποτέλεσμα είναι η αποδυνάμωση των κινήτρων για εργασία και παραγωγικές επενδύσεις στον πιο ανταγωνιστικό τομέα της ελληνικής οικονομίας,